

ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΣΧΕΣΗ ΠΟΛΗΣ - ΛΙΜΑΝΙΟΥ

Ανάπλαση του αστικού λιμένα του Ηρακλείου

ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΚΟΥΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΤΖΟΜΠΑΝΑΚΗΣ ΑΛΕΞΙΟΣ

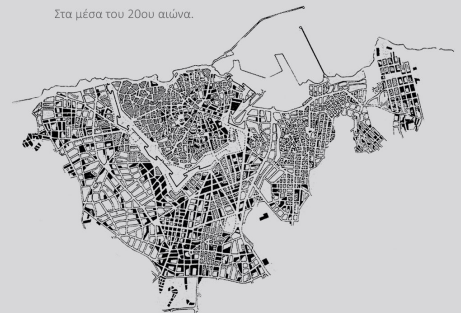
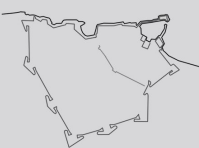
Α Βυζαντινή περίοδος (330-824 μ.Χ.)

Ενετοκρατία (1204 – 1645 μ.Χ.)

Οθωμανική κυριαρχία (1669 – 1889 μ.Χ.)

Ρυμοτομικό σχέδιο- 1936

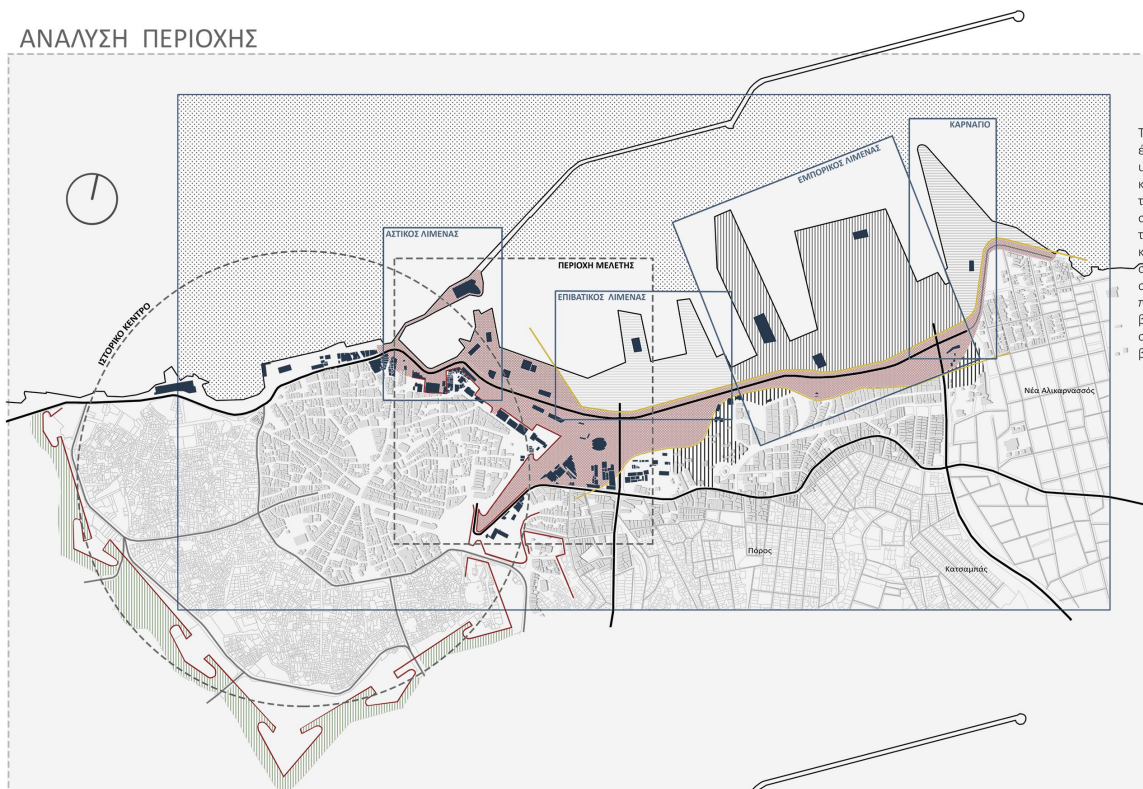
Στα μέσα του 20ου αιώνα.

Το Ηράκλειο βρίσκεται στα βόρεια παράλια της κεντρικής Κρήτης, στον κόλπο του Ηρακλείου και έμπροσθεν του υπάρχει το Κρητικό πέλαγος. Το ανάγλυφο της πόλης είναι σχετικά ομαλό, καθώς υπάρχουν μικροί λόφοι ύψους μερικών δεκάδων μέτρων στα ανατολικά, ενώ προς τα δυτικά, το ανάγλυφο είναι πιο ήπιο, εξαιτίας των εκβολών του ποταμού Γιόφυρου. Στην ενδοχώρα, προς τα νότια, βρίσκεται η πεδιάδα του Ηρακλείου, η οποία χωρίζεται στα δύο από το όρος Γιούχτας. Την πόλη του Ηρακλείου σε πολλά σημεία διασχίζουν ρέματα στον άξονα Βορά – Νότου τα οποία πηγάζουν από την ενδοχώρα και τις οροσειρές στα σύνορα με τον νομό Ρεθύμνου. Το Ηράκλειο διαθέτει επίσης ένα από τα μεγαλύτερα σήμερα σε κίνηση αεροδρόμια της Ελλάδας, το αεροδρόμιο "Νίκος Καζαντζάκης", καθώς και λιμάνι με πυκνή ακτοπολική συγκοινωνία κυρίως με τον Πειραιά και άλλα νησιά. Το λιμάνι της πόλης δέχεται επίσης πλήθος καραβιών κρουαζιέρας κάθε χρόνο, συμβάλλοντας στην τουριστική ανάπτυξη της πόλης. Το λιμάνι έχει πρωταγωνιστικό ρόλο τόσο λειτουργικά, όσο και χωρικά καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο μέρος του βόρειου μετώπου της πόλης, ξεκινώντας από το ιστορικό κέντρο και φτάνοντας ανατολικά μέχρι την προσφυγική περιοχή της Νέας Αλικαρνασσού.

Το Ηράκλειο, διαθέτει μακροχρόνια ιστορία η οποία ξεκινάει από το 3500 π.Χ. με έναν από τους πιο πρώιμους και προηγμένους πολιτισμούς στην Ευρώπη και τον Ελλαδικό χώρο, τον Μινωικό. Έπειτα από την παρακμή του Μινωικού πολιτισμού, η πόλη πέρασε από διάφορες περιόδους ακμής αλλά και κατάκτησης από άλλους πολιτισμούς, αλλάζοντας πολλά ονόματα. Κατά την Α Βυζαντινή περίοδο (330 - 824 μ.Χ.) το "Κάστρο" ξεκινάει την ανάπτυξη του στο βόρειο κομμάτι της πόλης σχηματίζοντας ένα σχορό. Η Αραβική κατάκτηση της πόλης (824/27 – 961 μ.Χ.) επιφύλαξε την επέκταση της οχύρωσης και την δημιουργία τάφρου αποδίδοντας στην πόλη το όνομα "Χάνδακας" (το φρούριο της τάφρου). Η αστική οργάνωση της πόλης ξεκινάει κατά την Β Βυζαντινή περίοδο (961 – 1204 μ.Χ.) όταν η πόλη περνάει ξανά στα χέρια της αυτοκρατορίας. Το "Μεγάλο Κάστρο" επεκτείνει την οχύρωση του, διατηρώντας τα θεμέλια του Αραβικού τείχους. Η μορφή της παλιάς πόλης όπως την γνωρίζουμε σήμερα, ξεκίνησε κατά την Ενετοκρατία (1204 – 1645 μ.Χ.), στην οποία το Ηράκλειο απέκτησε τη ισχυρότερη οχύρωση της ιστορίας, με τείχος, προμαχώνες αλλά και οργανωμένο λιμάνι για τις εμπορικές του δραστηριότητες. Κατά την Οθωμανική κυριαρχία τα σύνορα της πόλης παραμένουν ίδια πλην όμως κάποιων αμυντικών έργων οχύρωσης από τους Ενετούς. Κατά την Τουρκοκρατία η πόλη παραμένει εντός των τειχών, με κάποιες περιοχές "δουροφόρους" πέριξ αυτής που είχαν κυρίως αγροτικό ρόλο. Σε γενικές γραμμές η πολεοδομική ανάπτυξη του Ηρακλείου παρέμεινε ίδια ακόμα και μετά την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα. Η Μικρασιατική καταστροφή, επιφέρει μεγάλο προσφυγικό κύμα στην πόλη, η οποία έπρεπε να καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες. Η πόλη που γνωρίζουμε σήμερα ξεκινάει την ανάπτυξη της κατά την δεκαετία του 1930 όταν οι οικιστικές ανάγκες πολλαπλασιάστηκαν, ενώ το 1936 εγκρίνεται το σχέδιο πόλης που περιλάμβανε τα οικοδομικά τετράγωνα εντός των τειχών και η καταδάση του μικρού κούλε. Η οικιστική ανάγκη της μεταπολεμικής Ελλάδας οδήγησε στην επέκταση της πόλης κατά τα μέσα του 20ου αιώνα και στο νέο πολεοδομικό σχέδιο του 1958 το οποίο προέβλεπε την οικοπεδοποίηση εκτάσεων πέριξ της τάφρου, εισάγοντας το μοντέλο της πολυκατοικίας. Την ίδια εποχή, κομβικής σημασίας ήταν η επέκταση του λιμανιού της πόλης προς τα βορειοανατολικά του παλιού λιμένα. Δυστυχώς, η αστικοποίηση κατά τα μέσα του 20ου αιώνα σε συνδυασμό με τον ελλιπή έλεγχο και την απουσία πολεοδομικού σχεδίου οδήγησε την πόλη αργότερα σε αυθαίρετη δόμηση και κατεδαφίσεις ιστορικών δομών, πληγές που μέχρι και σήμερα είναι εμφανείς.

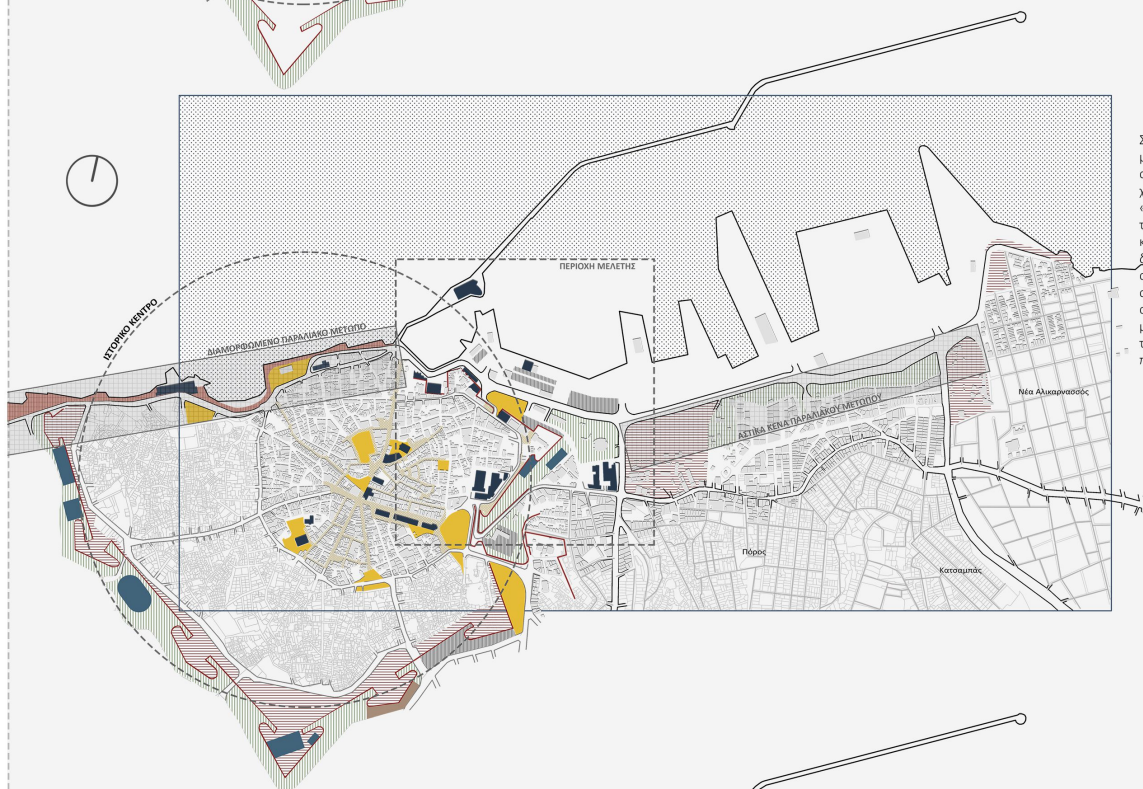

Αστικές σχέσεις και κλίμακα

Το κατώφλι της πόλης του Ηρακλείου είναι ένας συνεχής χώρος με επαναλαμβανόμενες υποχωρήσεις των δύο μετώπων (πόλης – λιμένα) και διαρκείς εναλλαγές αστικού και λιμενικού τοπίου. Σημειακά, εντοπίζονται ζητήματα κλίμακας στον χώρο μεταξύ του ιστορικού κέντρου και του αστικού λιμένα καθώς και αμύχανες σχέσεις κενού – πλήρους που δημιουργούν ασυνέχειες στον αστικό ιστό. Στο δυτικό κομμάτι του λιμένα συναντάται το ιστορικό λιμάνι, που αποτελεί την προέκταση του κέντρου της πόλης. Ανατολικότερα, βρίσκεται ο επιβατικός λιμένας, ενώ γύρω από την συνοικία της Νέας Αλικαρνασσού στα Ανατολικά βρίσκονται οι εμπορικές χρήσεις και το κάρναβι.

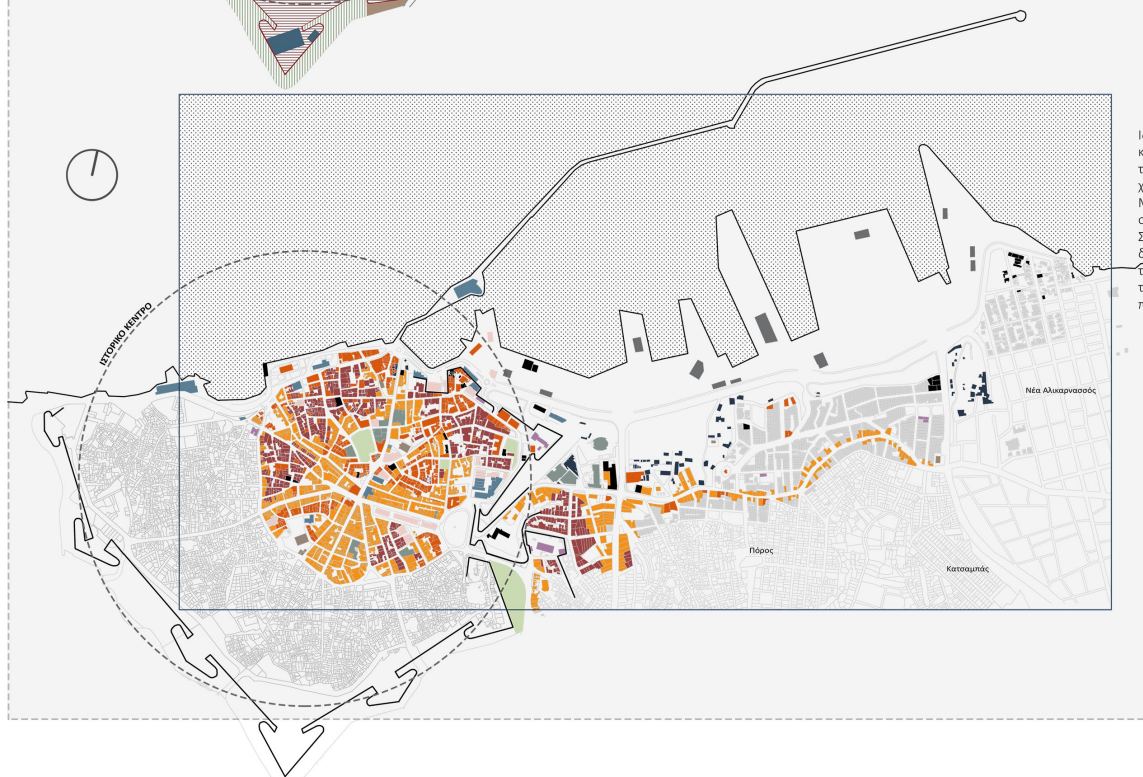
- Κύρια οδός
- Συλλεκτήρια οδός
- Τοπική οδός
- Δημόσιος μη διαμορφωμένος χώρος πρασίνου
- Κατώφλι πόλης - λιμανιού
- Υψομετρικά όρια
- Ιστορικό τείχος

Ταυτότητα του αστικού χώρου.

Στο παράκτιο μέτωπο της πόλης εντοπίζονται μεγάλες εκτάσεις κενού χώρου. Μεγάλο μέρος αυτών είναι μη διαμορφωμένες και χωρίς χρήση. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αστικές «εσοχές» που δημιουργούνται από την τάφρο του Ενετικού τείχους και εκτείνονται από το κατώφλι της πόλης μέχρι το ιστορικό κέντρο δημιουργώντας ένα ισχυρό δίκτυο πρασίνου και αποδίδοντας μια ενδιαφέρουσα μορφή στον αστικό χώρο. Οι ποιότητες που σχηματίζονται από τα ιστορικά τείχη της πόλης συναντώνται με τη μορφή αστικών μπαλκονιών εντός των τειχών και με τη μορφή οργανωμένων εκτάσεων πρασίνου στο κατώφλι της πόλης με το λιμάνι.

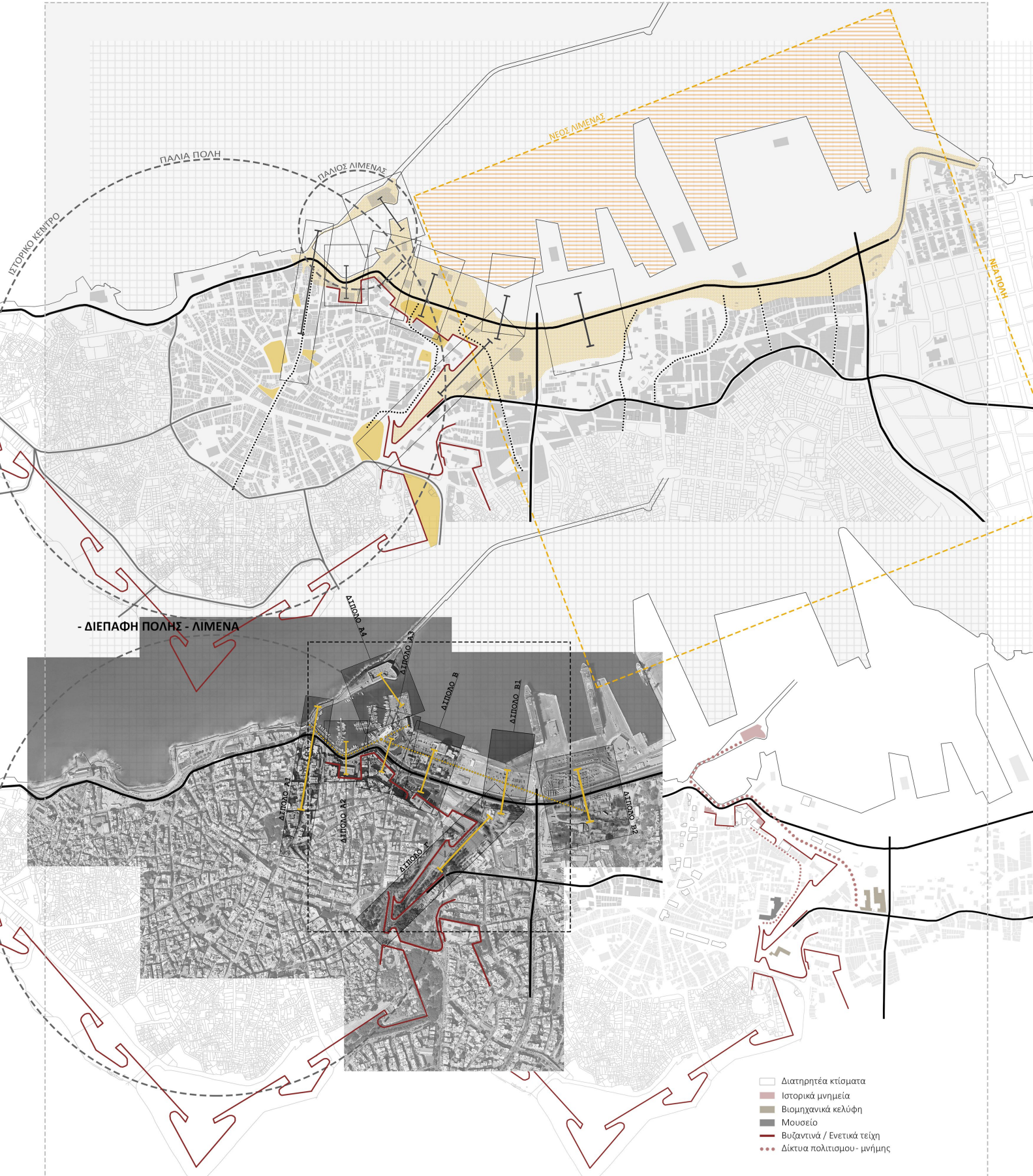
- Δημόσιοι χώροι
- Πεζοδρόμηση
- Αθλητισμός
- Χώρος στάθμευσης
- Διαμορφωμένο παραλιακό μέτωπο
- Δημόσιος μη διαμορφωμένος χώρος πρασίνου
- Μαλακές μη διαμορφωμένες επιφάνειες
- Χώρος πολιτισμού
- Σημεία ενδιαφέροντος

Χρήσεις

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στο κατώφλι της πόλης και στο μεγαλύτερο μέρος του παράκτιου μετώπου υπάρχουν κτήρια χωρίς χρήση και μονάδες αποθήκευσης – μάντρες. Μεγάλο ποσοστό των κτηρίων αυτών βρίσκεται σε κακή κατάσταση, είτε είναι εγκαταλελειμμένα. Συμπερασματικά, οι μεγάλες εκτάσεις μη διαμορφωμένου κενού χώρου σε συνδυασμό με την αχρησία, αποκαλύπτει ότι το παράκτιο μέτωπο της πόλης αντιμετωπίζει ζητήματα αστικής παρακμής, ιδιαίτερα στο Ανατολικό κομμάτι.

- Εμπόριο
- Εστίαση-Ψυχαγωγία-Τουρισμός
- Κατοικίες - Γραφειακοί χώροι
- Δημόσιες υπηρεσίες
- Προσωπικές υπηρεσίες
- Χώροι πολιτισμού
- Κατοικίες
- Εκπαίδευση
- Λιμενικές εγκαταστάσεις
- Κτήρια χωρίς χρήση
- Αποθήκες - μάντρες
- Χώρος πρασίνου
- Εκκλησίες

- ΑΣΤΙΚΑ ΔΙΠΟΛΑ

ΔΙΠΟΛΟ Α1: ΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΕΚΤΑΣΗ
Ιστορικό κέντρο - Αστικός λιμένας
- Σύνδεση πόλης- λιμένα

ΔΙΠΟΛΟ Α2: ΑΣΤΙΚΗ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ
Δυτικό νεώριο - Αστικός λιμένας
- Ψηλό- Χαμηλό
- Πόλη- Θάλασσα

ΔΙΠΟΛΟ Α3: ΑΣΤΙΚΟ ΜΠΑΛΚΟΝΙ
Ανατολικό νεώριο- Προβλήτα λιμένα
- Παλιό- Νέο
- Ψηλό- Χαμηλό

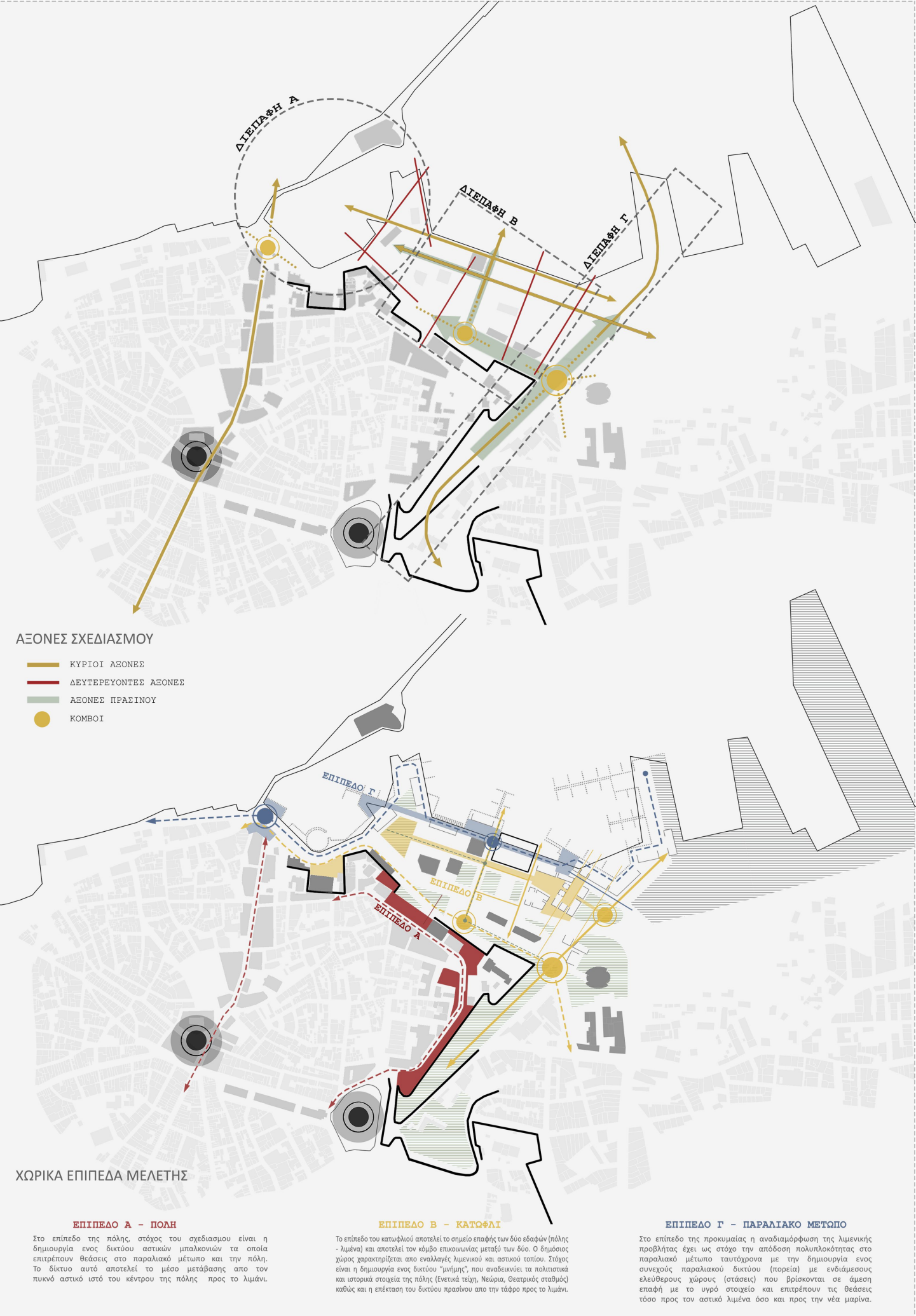
ΔΙΠΟΛΟ Α4: ΙΣΤΟΡΙΑ - ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ
Κούλες- Προβλήτα λιμένα
- Παλιό- Νέο
- Οπτικές θεάσεις

ΔΙΠΟΛΟ Β: ΚΕΝΟ - ΠΛΗΡΕΣ
Πάρκο- Λιμενικές εγκαταστάσεις
- Μαλακό- σκληρό
- Ζητήματα κλίμακας

ΔΙΠΟΛΟ Β1: ΑΣΤΙΚΗ ΑΣΥΝΕΧΕΙΑ
Πράσινο- Χώρος στάθμευσης λιμένα
- Μαλακό- σκληρό
- Πλήρες- κενό

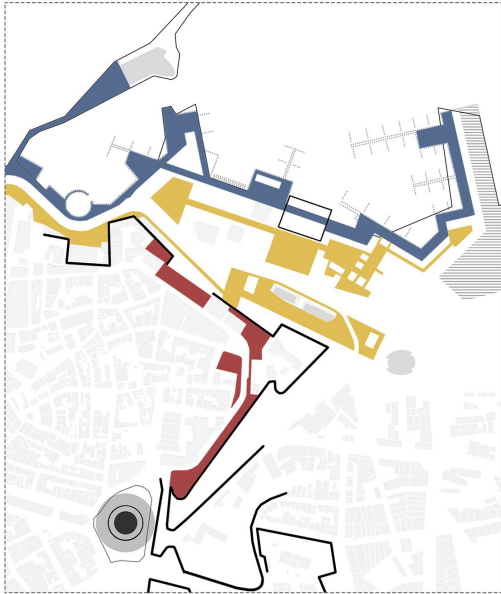
ΔΙΠΟΛΟ Β2: ΑΧΡΗΣΙΑ - ΧΡΗΣΗ
Αστικό κενό- λιμενικό κενό
- Μαλακό- Σκληρό
- Ζητήματα κλίμακας

ΔΙΠΟΛΟ Γ: ΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΕΚΤΑΣΗ
Ιστορικό κέντρο- επιβατικός λιμένας
- Σύνδεση πόλης- λιμένα
- Ενετικά τείχη- Τάφρος

ΚΕΝΑ - ΠΛΗΡΗ

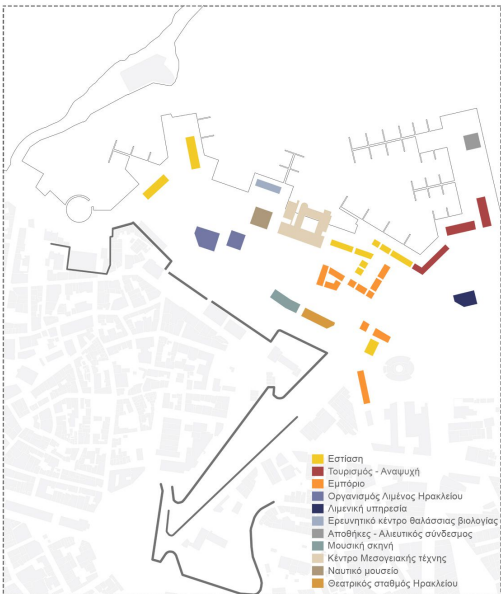
ΔΙΚΤΥΑ ΑΣΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

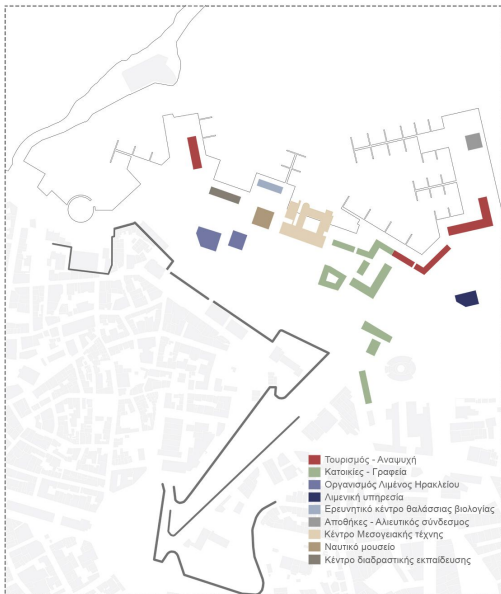
ΜΑΛΑΚΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ

ΣΚΛΗΡΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ

ΧΡΗΣΕΙΣ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

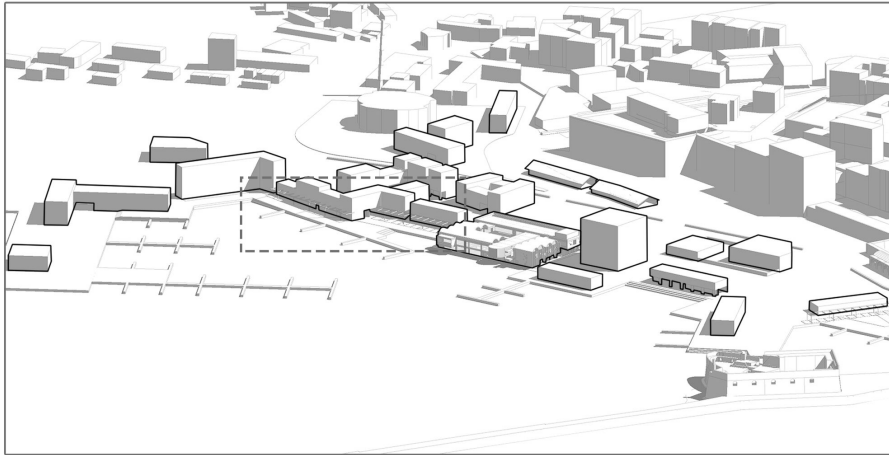

ΧΡΗΣΕΙΣ ΟΡΟΦΩΝ

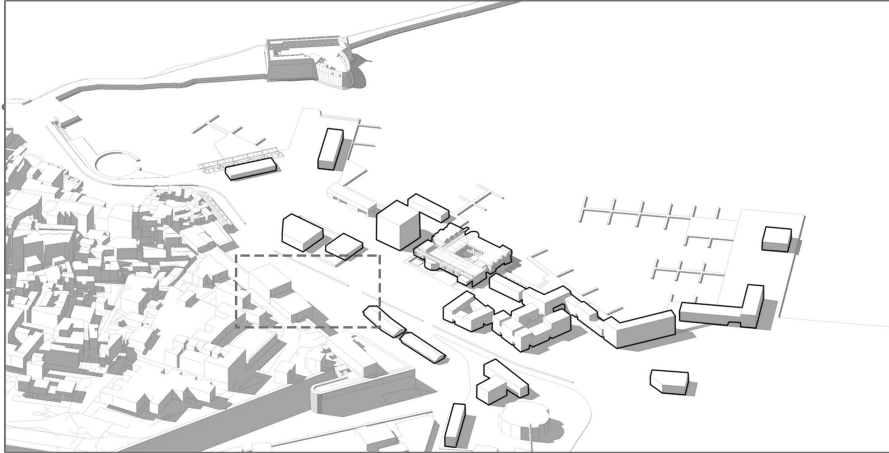
Μια Ιστορική αφήγηση...

Το παραλιακό δίκτυο της περιοχής αποτελείται από μια συνεχή πορεία με ενδιάμεσες στάσεις δημόσιου χώρου και δίκτυα πρασίνου. Το δίκτυο αυτό αποτελεί μια αφήγηση της ιστορίας του παλιού λιμένα. Ξεκινώντας από τα δυτικά συναντάται το φρούριο του Κούλε, τα νεώρια και τα Ενετικά τείχη, ενώ συνεχίζοντας ανατολικά συναντάται ο νέος λιμένας που καταλήγει στην μαρίνα, διασχίζοντας το κτήριο μελέτης. Συνεπώς πρόκειται για μια πορεία η οποία αφηγείται την χρονική εξέλιξη του αστικού λιμένα ενώ παράλληλα επιτρέπει την άμεση επαφή του περιπατητή με την θάλασσα. Στο δίκτυο υπάρχουν στάσεις ελεύθερων χώρων που επιτρέπουν τις οπτικές θεάσεις τόσο προς την θάλασσα όσο και προς τα τείχη και το ιστορικό κέντρο.

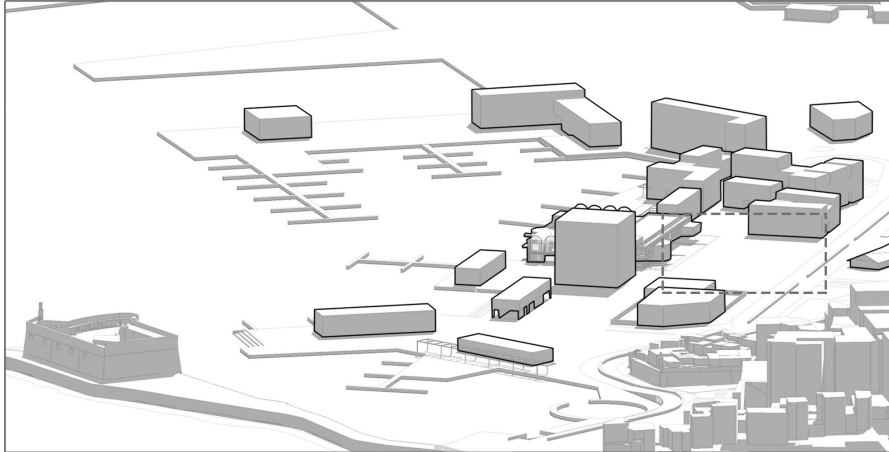
Στην σκιά της Ιστορίας...

Η πλατεία μπροστά από τα Ενετικά τείχη είναι ένας χώρος με διπλή ταυτότητα καθώς λειτουργεί μεταβατικά αλλά ταυτόχρονα και σαν στάση. Πρόκειται για έναν συλλεκτήριο χώρο στον οποίο η παρουσία πρασίνου είναι ισχυρή τόσο σε μορφή δικτύων όσο και σε ελεύθερες εκτάσεις. Η αξία του χώρου ορίζεται από τον άξονα Ανατολής - Δύσης καθώς αποτελεί το μέσον του δικτύου που συνδέει τα νεώρια με την ανατολική τάφρο και τον θεατρικό σταθμό. Επίσης στον άξονα Βορά - Νότου αποτελεί το φίλτρο ανάμεσα στο ιστορικό κέντρο και το λιμάνι. Η κλίμακα του κενού χώρου προσαρμόζεται πλήρως στην υψομετρική διαφορά του ιστορικού τείχους και του μέγαρου Φυτάκη, ενός νεοκλασικού κτηρίου τοπόσημο για την πόλη.

Ανάμεσα σε Ιστορία και Νεωτερικότητα.

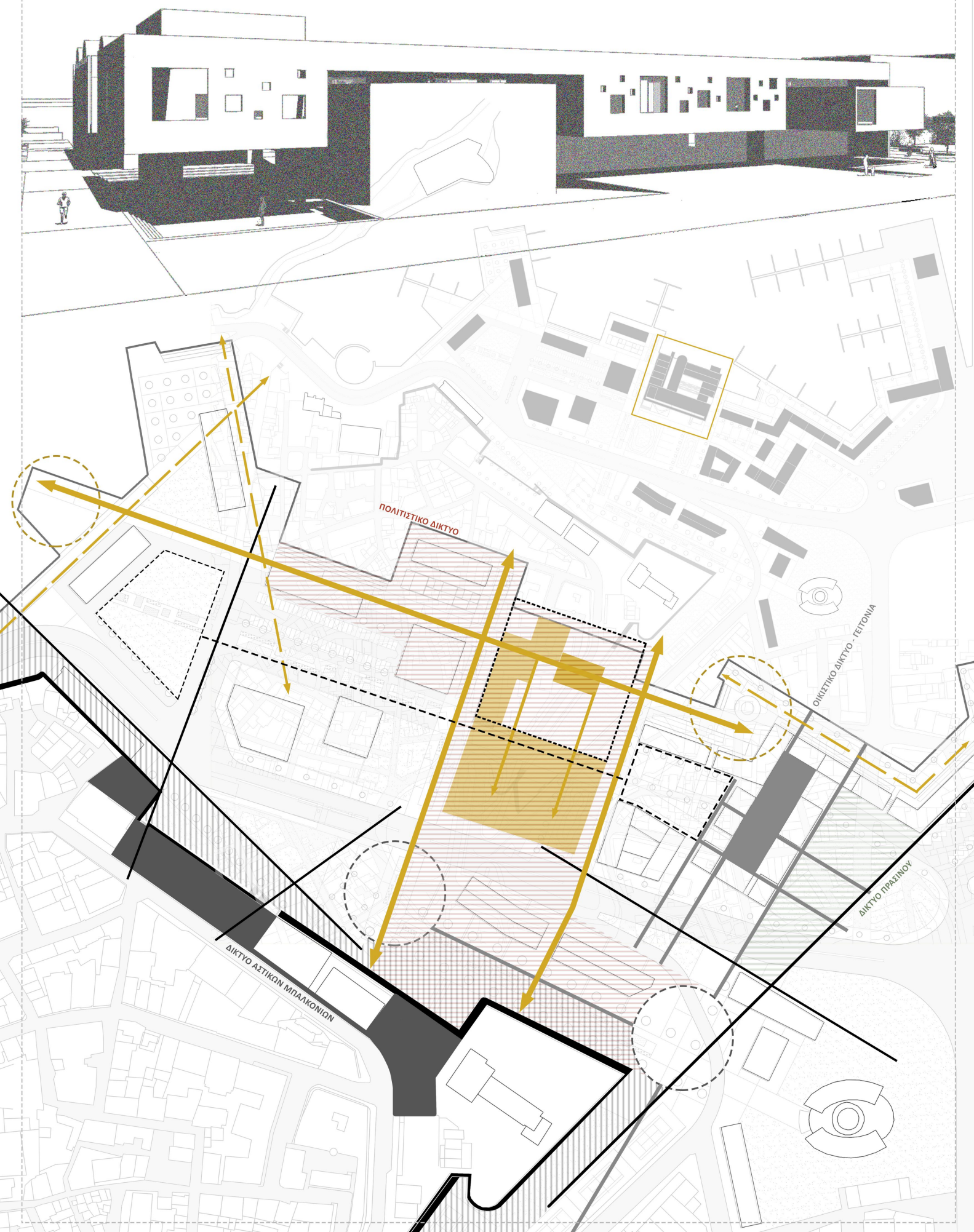
Ανάμεσα από τα Ενετικά τείχη και το κτήριο μελέτης βρίσκεται ο αστικός χώρος που λειτουργεί ως βασικός ελκυστής για την περιοχή. Πρόκειται για ένα σημείο τομής στο οποίο διάφορες χρήσεις εκτυλίσσονται γύρω του. Η διαμορφωμένη πλατεία υπακούει στους άξονες σχεδιασμού και σε ρυθμούς δικτύων πρασίνου και εναλλαγής υλικών, ταυτόχρονα όμως επιτρέπει κάθε είδους ελεύθερη κίνηση προς την θάλασσα ή το ιστορικό κέντρο. Ο σχεδιασμός του αστικού χώρου χαρακτηρίζεται από απλότητα με σκοπό την ένταξη του σε ένα αντιφατικό δίπολο ιστορικότητας - νεωτερικότητας που σχηματίζουν τα Ενετικά τείχη ,το μέγαρο Φυτάκη,ο θεατρικός σταθμός από την μια και ο αστικός λιμένας με το κτήριο μελέτης από την άλλη.

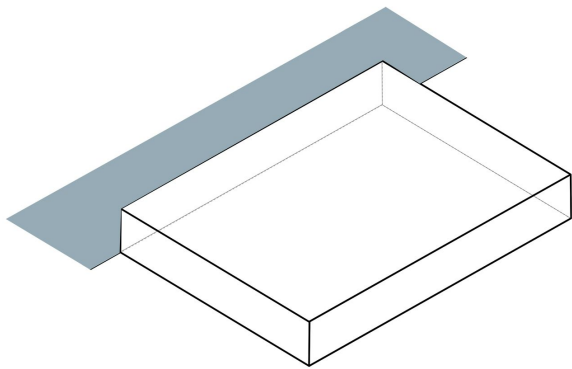

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Το κτήριο που σχεδιάστηκε για το λιμάνι του Ηρακλείου αποτελείται από δυο βασικές χρήσεις, μιας σχολής καλών τεχνών και μιας έκθεσης Μεσογειακής τέχνης. Οι δυο αυτές χρήσεις θα ενισχύσουν τον πολιτιστικό χαρακτήρα του λιμανιού και της πόλης, ενώ παράλληλα θα δώσουν την ευκαιρία στους δημότες να αποκτήσουν πρόσβαση σε χρήσεις που απουσιάζουν από τη περιοχή.

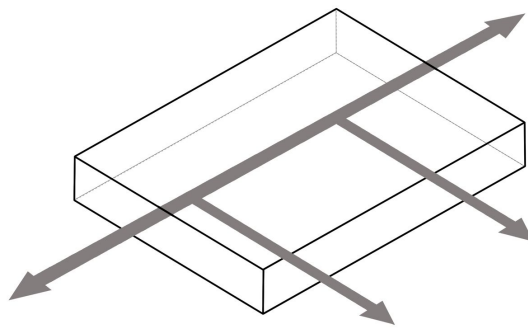
Στόχος του σχεδιασμού είναι η δημιουργία ενός κτηρίου που θα λειτουργεί σαν τοπόσημο για τη πόλη και θα αποτελεί βασικό ελκυστή συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της τοπικής οικονομίας.

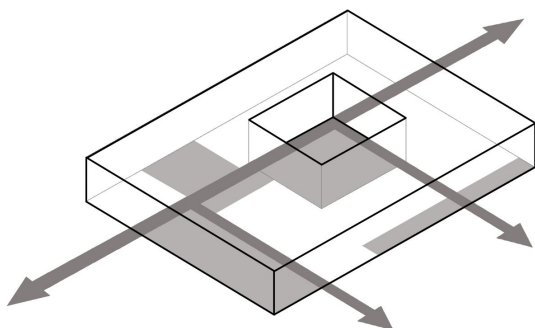
ΑΡΧΙΚΟΣ ΟΓΚΟΣ

Η αρχική γεωμετρία του κτηρίου προκύπτει από ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο

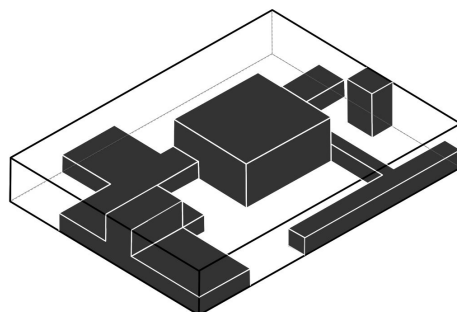
ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Οι βασικοί άξονες σχεδιασμού προκύπτουν από τις χαράξεις της αστικής ανάπτυξης. Το βασικό παραλιακό δίκτυο διασχίζει το κτήριο, το οποίο γίνεται μέρος της πορείας.

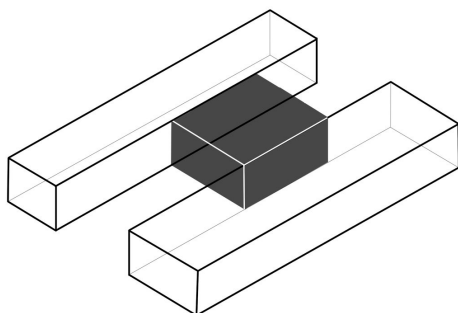
ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΧΩΡΩΝ

Απο τους βασικούς άξονες σχεδιασμού προκύπτουν δημόσιοι χώροι μετάβασης και στάσης.

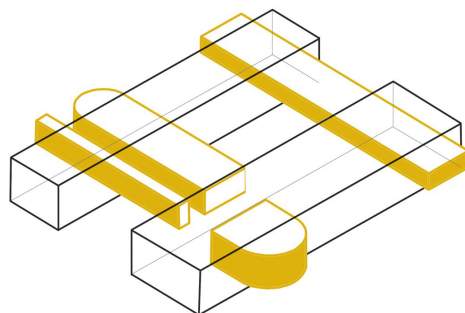
ΥΠΟΔΙΑΙΡΕΣΗ ΑΡΧΙΚΟΥ ΟΓΚΟΥ

Αποδόμηση του αρχικού όγκου μέσω της αφαίρεσης και της εναλλαγής πλήρους και κενού.

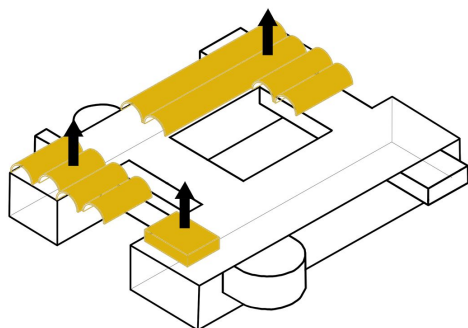
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

Απο την υποδιαίρεση του όγκου προκύπτουν οι δύο βασικές ενότητες του κτηρίου

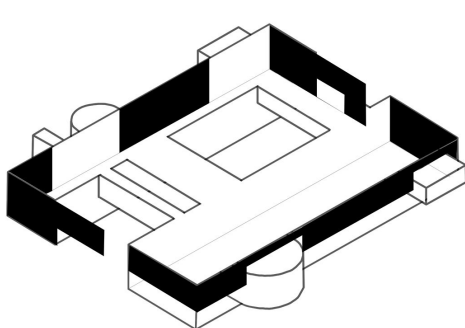
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΓΚΑΡΣΙΩΝ ΣΥΡΡΑΦΩΝ

Η σύνδεση των δύο ενότητων γίνεται μέσω συρραφής από γεωμετρίες που διαπερνούν τους όγκους.

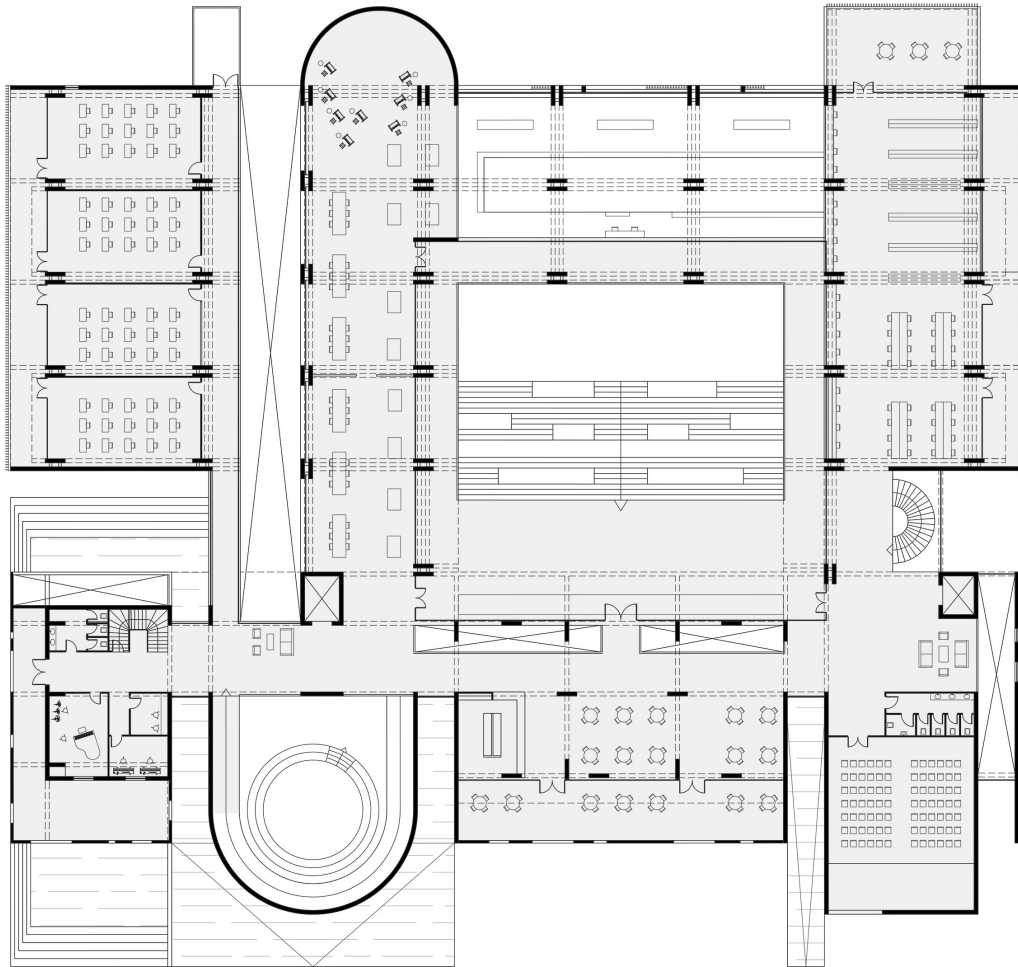
ΜΕΤΑΓΡΑΦΗ

Προβολή γεωμετρίας που παραπέμπει στο ιστορικό πλαίσιο του παλιού λιμένα (Νεώρια).

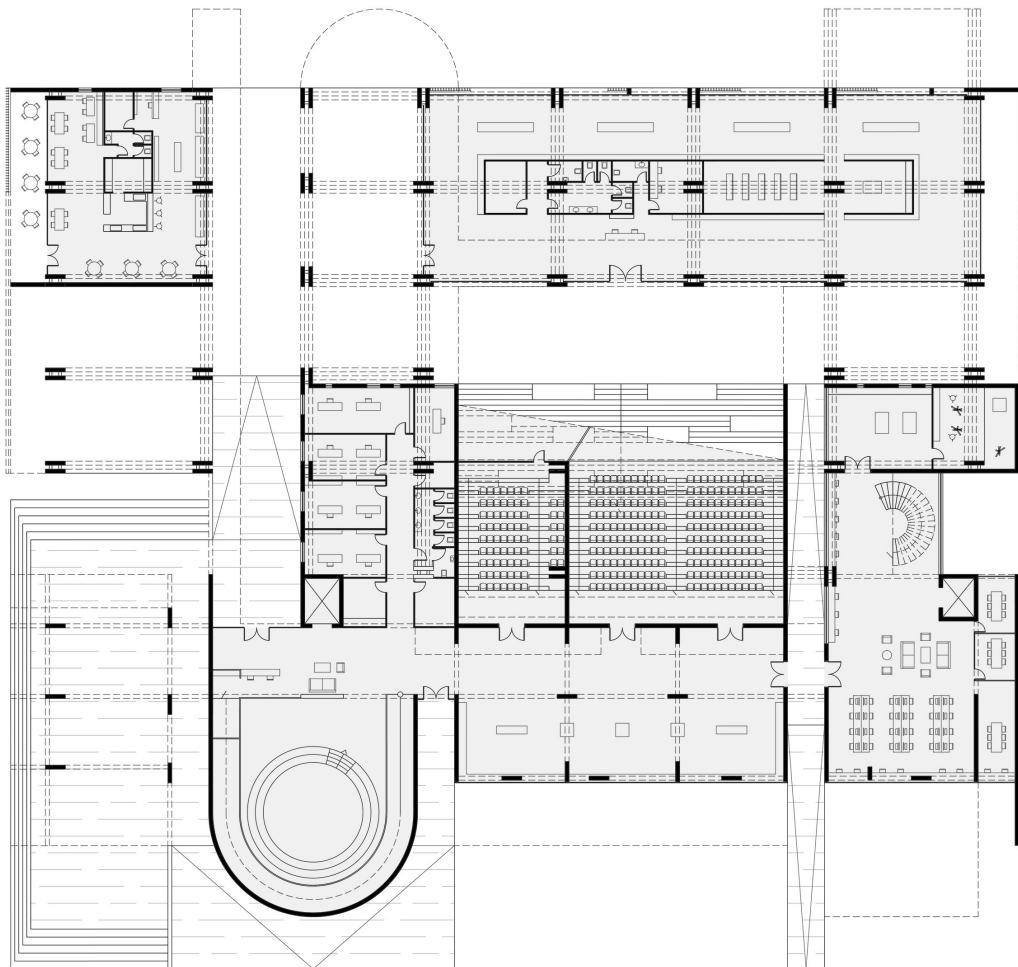

ΔΙΑΦΡΑΓΜΑ

Διατήρηση ενιαίου μετώπου και ανάδειξη της γεωμετρίας.

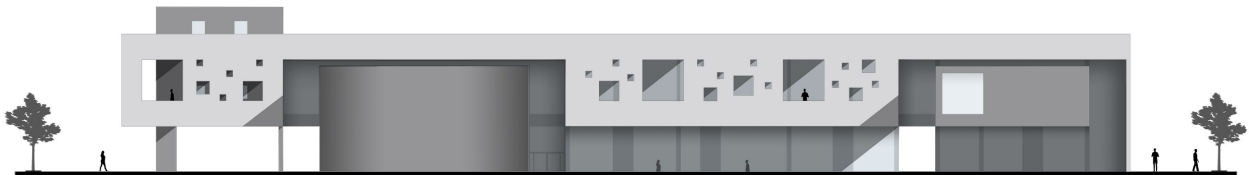
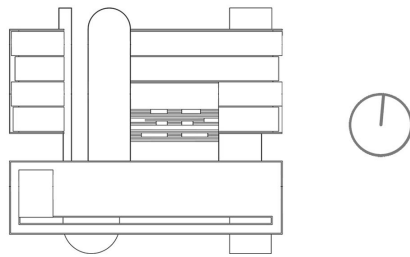

ΚΑΤΩΦ: ΟΡΟΦΟΥ - ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

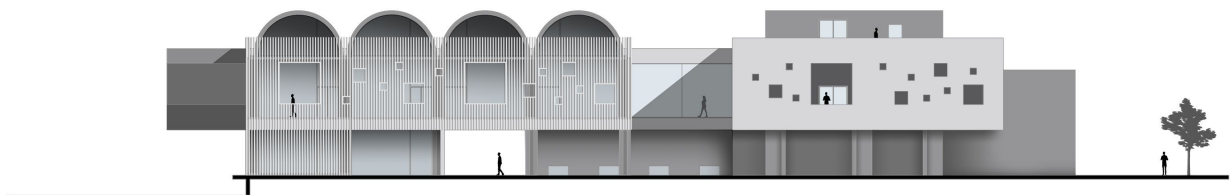

ΚΑΤΩΦ: ΣΟΙΤΙΟΥ - ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

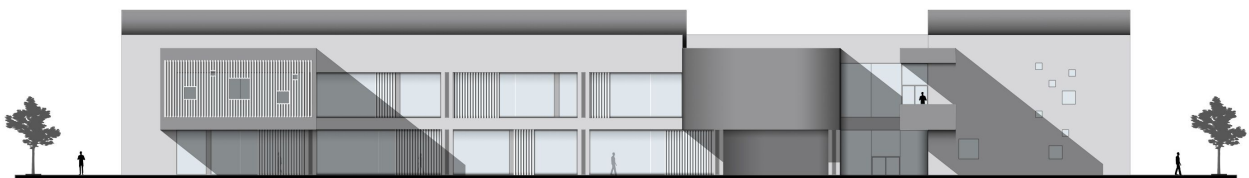

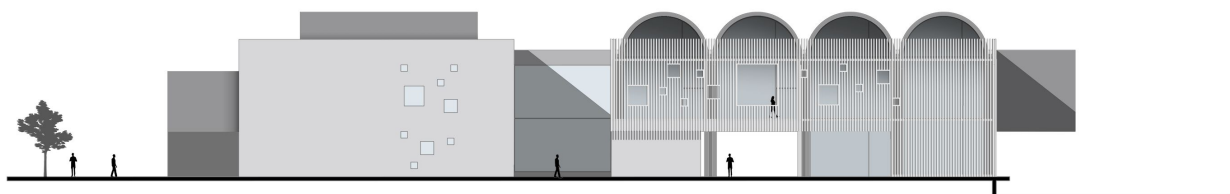
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ : ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

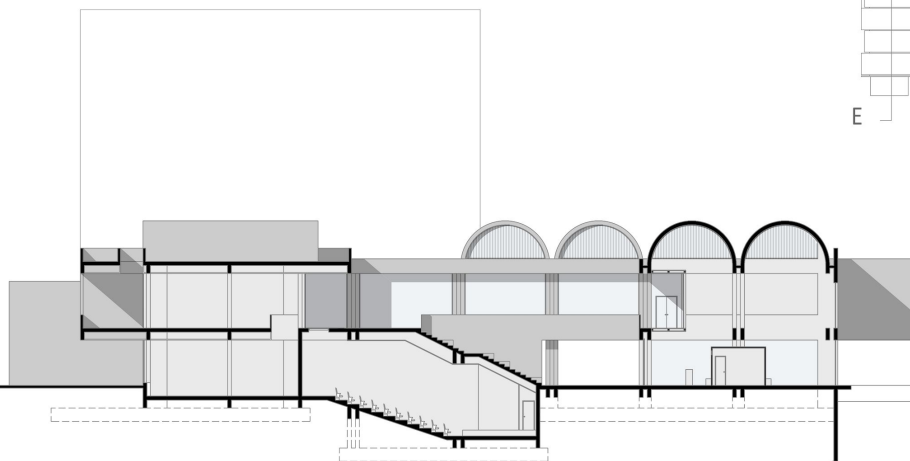
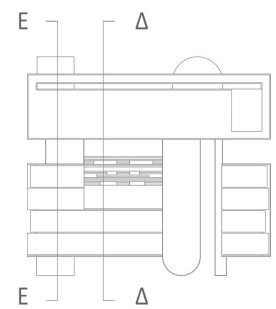
ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ : ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

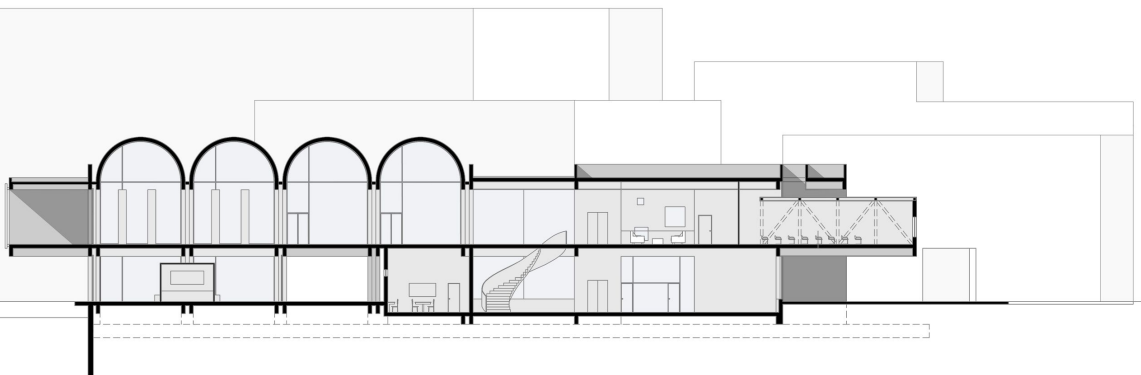
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ : ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

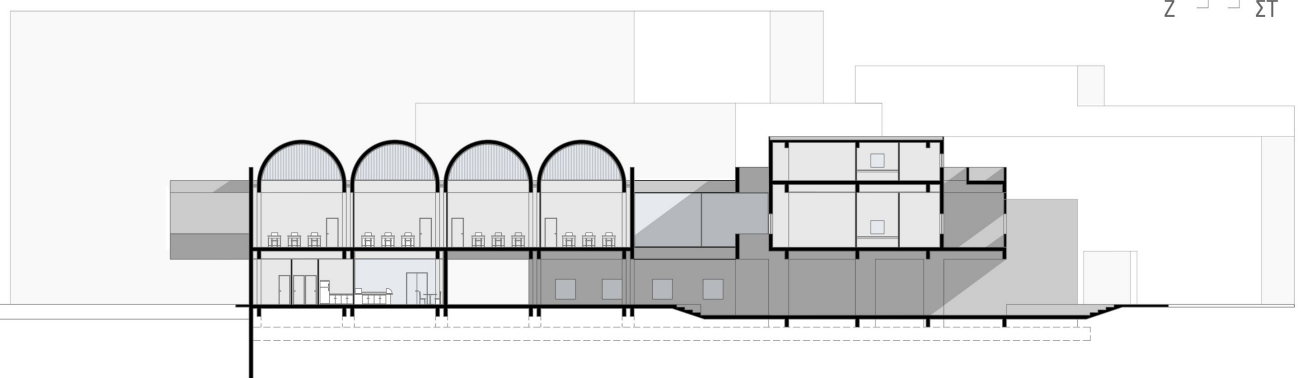
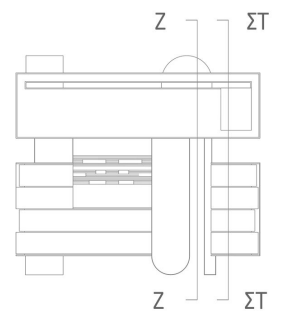
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ : ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

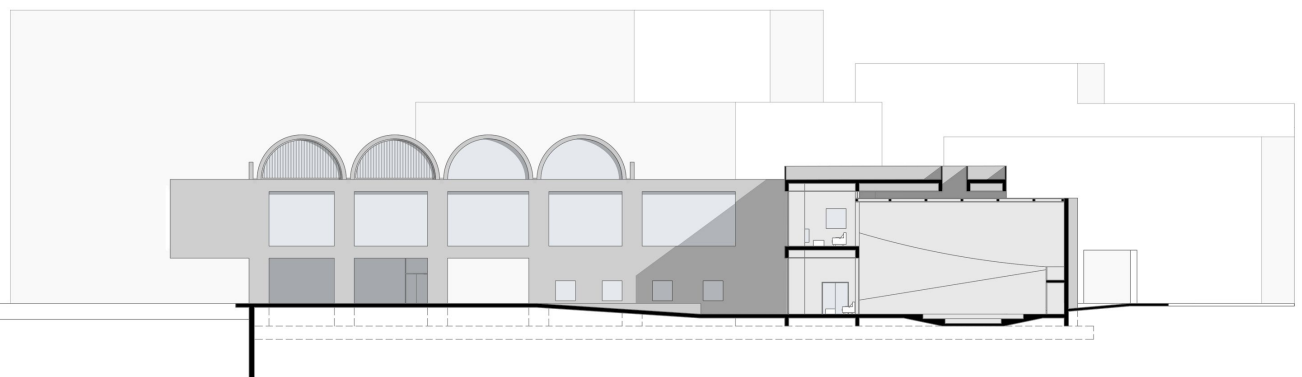
TOMH A-A: KAIMAKA 1:200

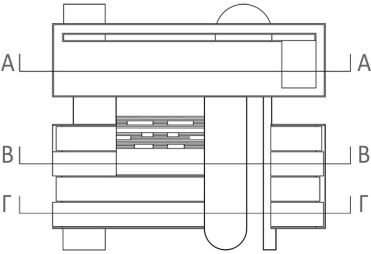
TOMH E-E: KAIMAKA 1:200

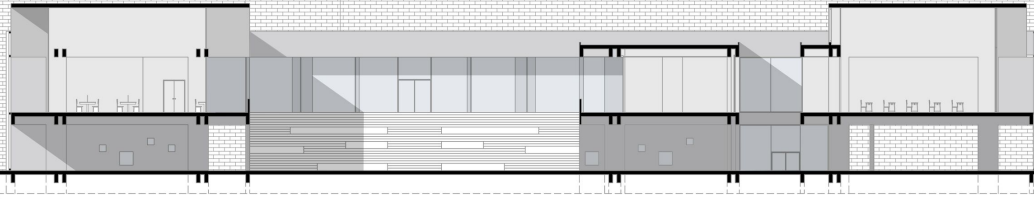
TOMH Z-Z: KAIMAKA 1:200

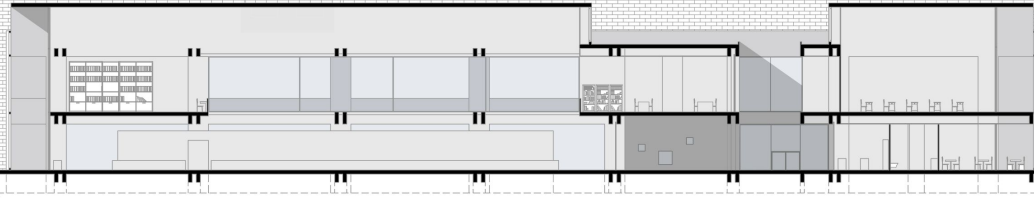
TOMH Z-Z: KAIMAKA 1:200

ΤΟΜΗ Α-Α': ΚΑΙΜΑΚΑ 1:200

ΤΟΜΗ Β-Β': ΚΑΙΜΑΚΑ 1:200

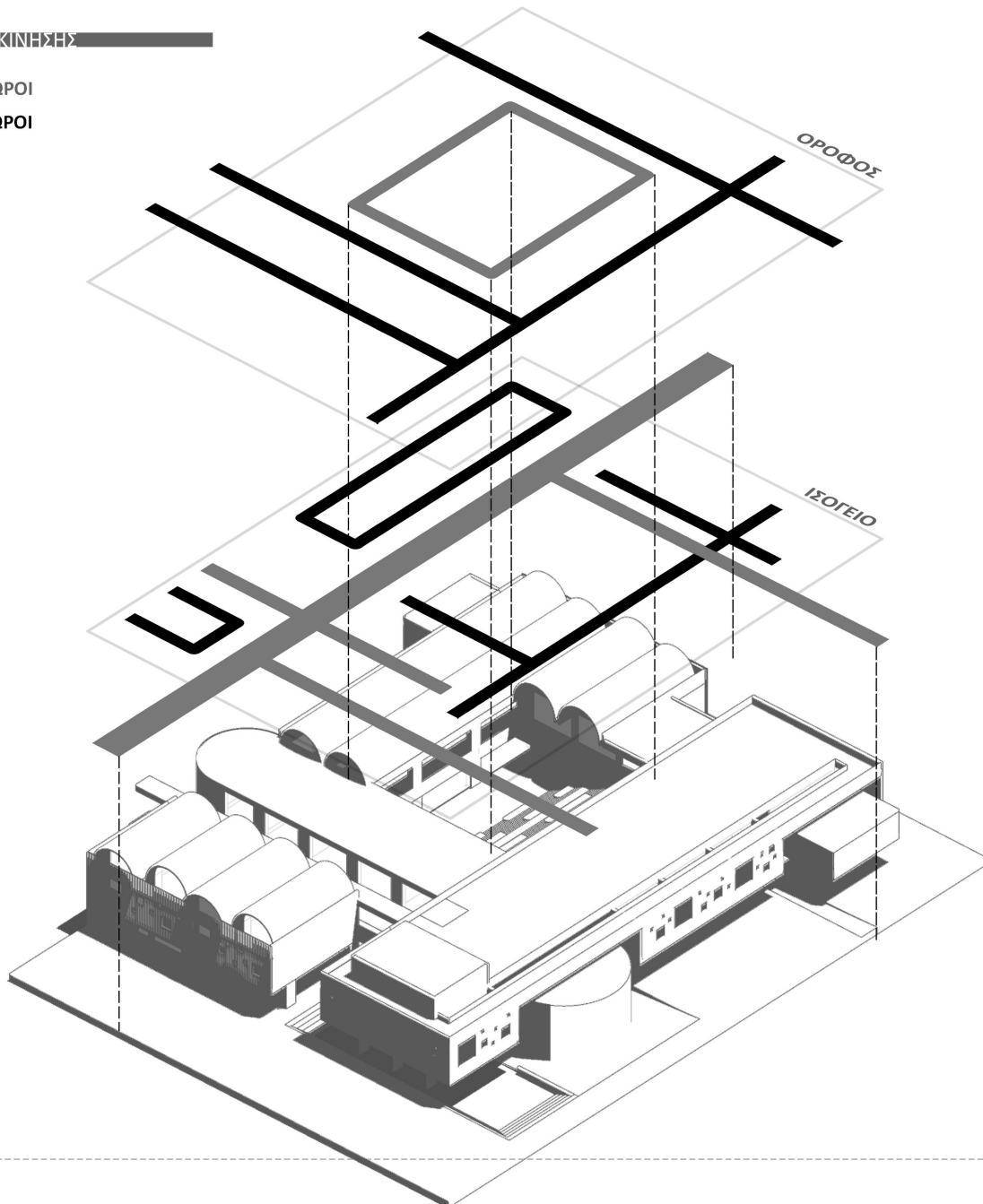
ΤΟΜΗ Γ-Γ': ΚΑΙΜΑΚΑ 1:200

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΙΝΗΣΗΣ

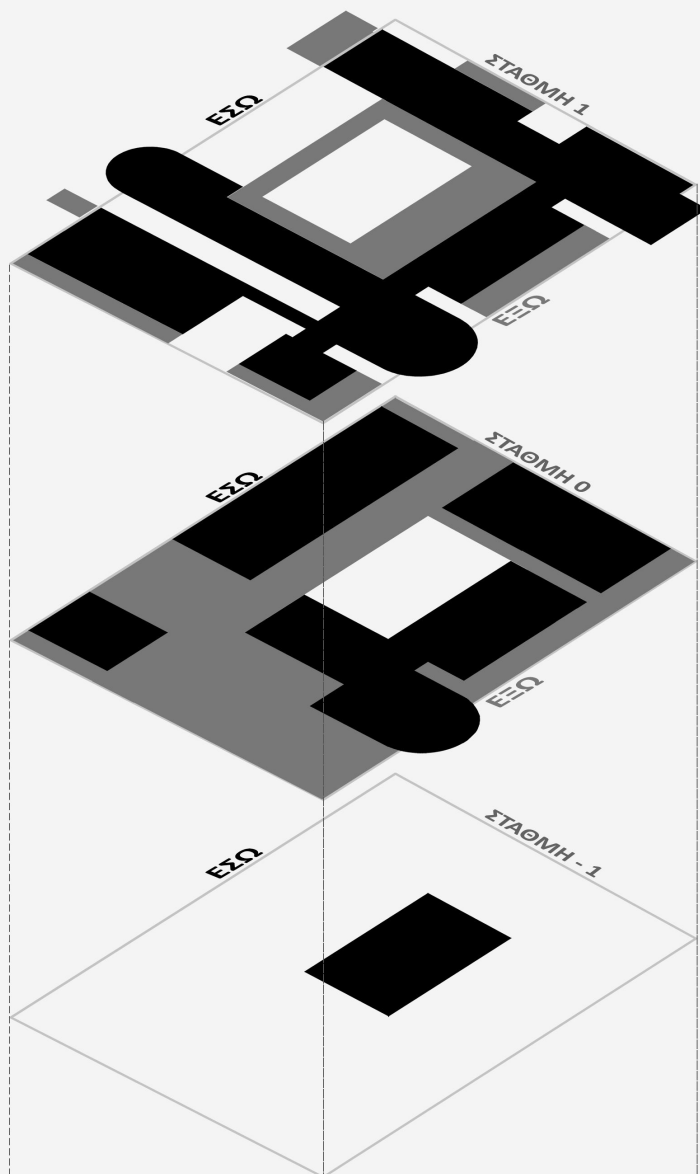
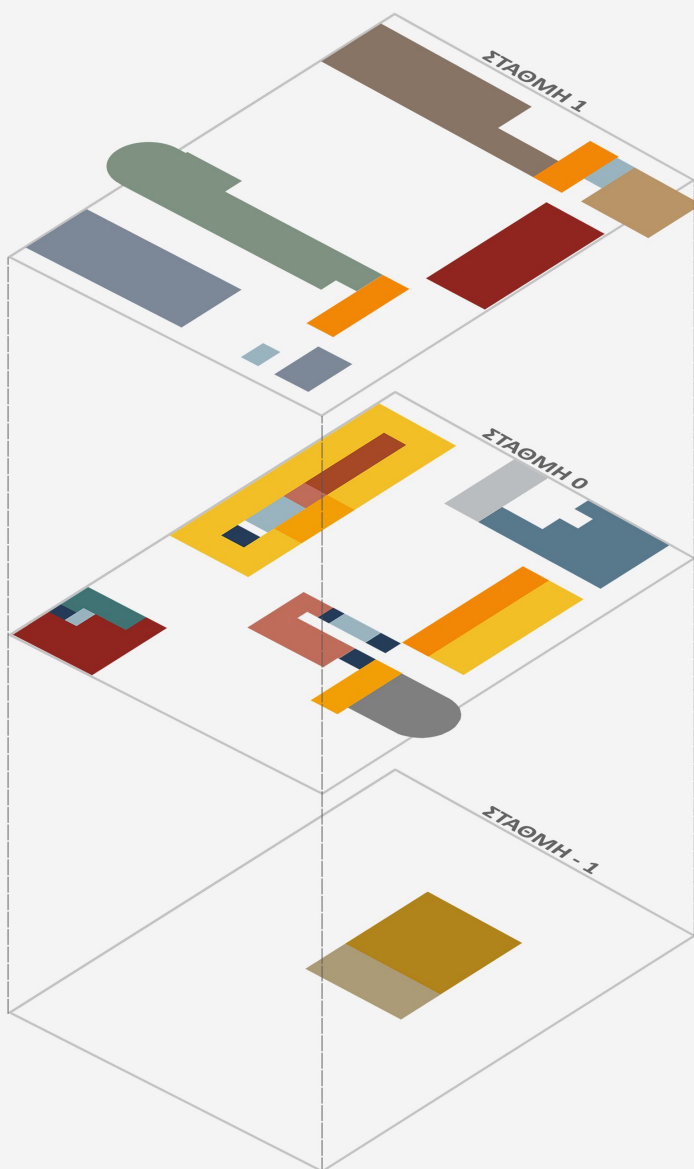
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΡΗΣΕΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ - ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
FOYER	ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
ΧΩΡΟΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ	ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΩΡΟΣ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ	ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΑ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ Η/Υ	CAFE - ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΗΧΟΥ	ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ/ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	CINEMA
WC	
GIFT SHOP	
ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΟΛΩΝ	
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	

